

PHONG TRÀO CÔNG NHÂN QUỐC TẾ
(Cuối thế kỉ XIX – đầu thế kỉ XX)

I – MỤC TIÊU BÀI HỌC

Học xong bài này, HS :

1. Về kiến thức

– Hiểu rõ sau Công xã Pa-ri 1871, phong trào đấu tranh của công nhân chống tư sản vẫn được duy trì và phát triển.

– Giải thích được sự ra đời của Quốc tế thứ hai nhằm đáp ứng những yêu cầu mới của phong trào công nhân thế giới.

2. Về kĩ năng

Nâng cao phương pháp phân tích, rút ra bài học lịch sử trên cơ sở nắm vững sự kiện cơ bản.

3. Về thái độ

– Có niềm tin vào sự thắng lợi của cuộc đấu tranh của công nhân.

– Biết ơn, kính trọng công lao của Ph. Ăng-ghe-n.

– Tinh thần đấu tranh chống các biểu hiện của chủ nghĩa cơ hội, chủ nghĩa xét lại.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

– Phong trào công nhân quốc tế cuối thế kỉ XIX, đặc biệt cuộc tổng bãi công của công nhân Si-ca-gô ngày 1 – 5 – 1886.

– Vai trò và ảnh hưởng của Quốc tế thứ hai đối với phong trào công nhân thế giới.

III – THIẾT BỊ, TÀI LIỆU DẠY – HỌC

– Tranh, ảnh về phong trào đấu tranh của công nhân, về những nhà lãnh đạo nổi tiếng như Ăng-ghe-nh, Bê-ben, Líp-nếch, La-phác-gơ...

– Tài liệu đọc thêm về phong trào đấu tranh và các nhà lãnh đạo phong trào công nhân quốc tế.

IV – GỢI Ý TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY – HỌC

1. Giới thiệu bài mới

Sau Công xã Pa-ri, phong trào công nhân thế giới diễn biến ra sao ? Quốc tế thứ nhất đã tự giải tán, trong điều kiện đấu tranh mới của phong trào, công nhân có cần một tổ chức quốc tế mới ra đời không ? Nội dung bài học sẽ giải quyết các vấn đề này.

2. Dạy và học bài mới

Mục 1 – Phong trào công nhân quốc tế cuối thế kỉ XIX

Ở mục này, GV hướng dẫn HS đi sâu vào 2 vấn đề chủ yếu :

– Phong trào đấu tranh của công nhân các nước tư bản trong những năm 70 – 80 của thế kỉ XIX. Sự lớn mạnh của phong trào thể hiện ở các cuộc đấu tranh liên tiếp nổ ra và sự thành lập các đảng công nhân, các tổ chức quần chúng của giai cấp vô sản nhiều nước Âu – Mĩ.

GV hướng dẫn HS lập niên biểu :

Năm	Sự kiện
– 1875	Đảng Công nhân xã hội dân chủ Đức thành lập.
– 1876	Đảng Công nhân xã hội Mĩ thành lập.

- 1879	Đảng Công nhân Pháp thành lập.
- 1883	Nhóm Giải phóng lao động Nga thành lập.
- 1884	Liên minh xã hội dân chủ ở Anh thành lập.
- 1886	Các cuộc bãi công của công nhân Mĩ.
- 1882 – 1888	Bãi công, biểu tình của công nhân Pháp.
- Vào cuối thập niên 80	Bãi công của công nhân ngành hơi đốt ở Anh đòi ngày làm việc 8 giờ, cuộc đình công của công nhân khuôn vác Luân Đôn kéo dài 4 tuần lễ.
- 1890	Công nhân Đức đấu tranh đòi cải thiện đời sống, xoá bỏ "Đạo luật đặc biệt".

- Về cuộc Tổng bãi công của công nhân Si-ca-gô ngày 1 – 5 – 1886, (GV cho HS quan sát hình *Cuộc Tổng bãi công của công nhân Si-ca-gô...* (trong SGK) để nhận thấy quân chính phủ đàn áp dã man những người đấu tranh và nhấn mạnh : giai cấp công nhân đấu tranh đòi thi hành ngày làm việc 8 giờ và sau này, ngày 1 – 5 trở thành ngày Quốc tế lao động.

- Qua bảng niên biểu trên, GV có thể đặt câu hỏi : Các em có nhận xét gì về phong trào đấu tranh của công nhân thế giới vào cuối thế kỉ XIX ? (phong trào được duy trì, phát triển và lan rộng, nhưng chưa có sự thống nhất trong lãnh đạo và thiếu sự phối hợp đấu tranh...).

Mục 2 – Quốc tế thứ hai

GV hướng dẫn HS tập trung tìm hiểu các ý chính sau :

- Đại hội thành lập Quốc tế thứ hai (14 – 7 – 1889) ở Pa-ri. Dựa vào bài viết trong SGK, HS trả lời câu hỏi : Những điều kiện và yêu cầu thành lập Quốc tế thứ hai (phong trào công nhân phát triển, các đảng công nhân được thành lập và sự cần thiết phải thống nhất, đoàn kết lực lượng để đấu tranh thắng lợi...).

- Về các Nghị quyết được thông qua ở Đại hội, GV lưu ý HS những nghị quyết quan trọng sau đây :

+ Về sự cần thiết thành lập chính đảng của giai cấp công nhân ở mỗi nước (Vì sao công nhân các nước đã trưởng thành cần có sự lãnh đạo riêng ở mỗi nước, thống nhất trong một tổ chức quốc tế?).

+ Tăng cường đấu tranh đòi tăng lương, giảm giờ làm.

+ Lấy ngày 1 – 5 hằng năm làm ngày kỉ niệm Quốc tế lao động (mục đích lấy ngày Quốc tế lao động làm ngày biểu dương lực lượng, tinh thần đấu tranh và đoàn kết quốc tế của nhân dân lao động thế giới).

– Về hoạt động của Quốc tế thứ hai, GV lưu ý HS rằng, không giống như Quốc tế thứ nhất (lập ra Ban Chấp hành, hoạt động giữa hai kì đại hội), Quốc tế thứ hai hoạt động chủ yếu dưới hình thức các đại hội để giải quyết những nhiệm vụ cấp bách của giai cấp công nhân trong từng thời điểm. Các nghị quyết này không bắt buộc các đảng phải thực hiện.

Hoạt động của Quốc tế thứ hai trải qua hai thời kì : từ năm 1889 đến năm 1895 và từ sau năm 1895, khi Ph. Ăng-ghe-nơ qua đời.

Trong thời kì thứ nhất, dưới sự lãnh đạo của Ph.Ăng-ghe-nơ, Quốc tế thứ hai đã có ảnh hưởng tích cực đến phong trào công nhân quốc tế, đấu tranh chống chủ nghĩa cơ hội, góp phần thành lập đảng của giai cấp công nhân ở nhiều nước, thúc đẩy phong trào đấu tranh của công nhân phát triển.

Từ sau khi Ph. Ăng-ghe-nơ qua đời, do thiếu sự lãnh đạo đúng đắn, kiên quyết, Quốc tế thứ hai bị chủ nghĩa cơ hội lũng đoạn.

Ở đây, GV hướng dẫn HS nắm nội dung các khái niệm "chủ nghĩa cơ hội" và "công nhân quý tộc".

Chủ nghĩa cơ hội là khuynh hướng tư tưởng chính trị dưới nhiều hình thức khác nhau trong phong trào công nhân, song đều phản bội quyền lợi của giai cấp vô sản, chủ trương từ bỏ những nguyên tắc của cách mạng vô sản, thoả hiệp, hợp tác vô nguyên tắc với giai cấp tư sản.

Công nhân quý tộc là tầng lớp công nhân có trình độ kĩ thuật cao ở các nước tư bản phát triển và được giai cấp tư sản đãi ngộ tốt hơn các công nhân khác (như được hưởng lương cao hơn) để mua chuộc, nhằm chia rẽ, phá hoại phong trào đấu tranh của công nhân. Tầng lớp này xuất hiện trước hết ở Anh từ giữa thế kỉ XIX. Công nhân quý tộc là cơ sở xã hội của chủ nghĩa cơ hội, là chỗ dựa xã hội của giai cấp tư sản để truyền bá chủ nghĩa cơ hội và chủ nghĩa cải lương trong phong trào công nhân⁽¹⁾.

Về câu hỏi : Vì sao chủ nghĩa cơ hội dần dần chiếm ưu thế trong Quốc tế thứ hai ? GV hướng dẫn HS nhận thức được : Sau khi Ph. Ăng-ghe-nơ qua đời, Quốc tế thứ hai không có người lãnh đạo để đấu tranh kiên quyết chống những người theo chủ nghĩa cơ hội. Hơn nữa, do sự phát triển của sản xuất tư bản chủ nghĩa đòi hỏi kĩ thuật và năng suất cao nên tỉ lệ công nhân lành nghề cao (ở Pháp, số

---

(1) Xem : *Từ điển thuật ngữ lịch sử phổ thông*.

công nhân lành nghề chiếm 56% toàn bộ công nhân trong nước ; ở Mĩ, tỉ lệ này là hơn 60% ; ở Anh, số công nhân lành nghề trong ngành chế tạo máy chiếm 75%). Những công nhân này được hưởng lương cao nên "không có nhu cầu và nguyện vọng lật đổ chế độ tư bản mà chỉ muốn duy trì và cải biến chế độ này theo hướng cải thiện đời sống vốn tương đối dễ chịu của họ". Do đó nảy sinh tình trạng "các ông chủ hài lòng về họ và họ cũng hài lòng đối với các ông chủ" (Ph. Ăng-ghen).

Đồng thời, GV cần lưu ý HS rằng, khuynh hướng cách mạng vẫn tiếp tục đấu tranh mạnh mẽ và khi các đảng trong Quốc tế thứ hai công khai ủng hộ chính phủ tư sản nước họ gây ra Chiến tranh thế giới thứ nhất thì giai cấp công nhân đã nhận rõ bản chất của Quốc tế thứ hai, dẫn đến sự phân hoá và tan rã của tổ chức này. Vì vậy, V. I. Lê-nin đã nhận định : "Quốc tế thứ hai đã chết vì bị chủ nghĩa cơ hội đánh bại".

3. Sơ kết bài học

GV củng cố kiến thức cơ bản của bài : Mặc dù Công xã Pa-ri năm 1871 bị thất bại, Quốc tế thứ nhất đã giải tán (1876) nhưng phong trào công nhân ở các nước Anh, Pháp, Đức, Mĩ vẫn tiếp tục phát triển với sự ra đời của một loạt các đảng của giai cấp công nhân. Trên cơ sở đó, Quốc tế thứ hai ra đời, tiếp tục lãnh đạo phong trào công nhân quốc tế.

4. Gợi ý trả lời câu hỏi và bài tập cuối bài

Câu 1. Dựa vào SGK và các tài liệu tham khảo để viết bài tường thuật.

Câu 2. GV hướng dẫn HS lập bảng so sánh sau đây :

	Quan điểm	Hành động
Khuynh hướng cách mạng	<ul style="list-style-type: none"> - Đấu tranh giai cấp - Lật đổ chế độ TBCN, giành chính quyền về tay giai cấp công nhân. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lên án sự thống trị thuộc địa - Phản đối chiến tranh đế quốc...
Chủ nghĩa cơ hội	<ul style="list-style-type: none"> - Thủ tiêu đấu tranh giai cấp - Đấu tranh nghị trường, thoả hiệp với giai cấp tư sản... 	<ul style="list-style-type: none"> - Ủng hộ chính phủ tư sản nước mình gây chiến tranh đế quốc...

Câu 3. Dựa vào mục 2 trong SGK để giải thích.

V – TÀI LIỆU THAM KHẢO

Lễ khai mạc Đại hội thành lập Quốc tế thứ hai

Phòng họp Đại hội được trang hoàng đẹp đẽ, đông nghẹt đại biểu dự. Trên tấm phông màu đỏ treo ở cuối khán đài, nổi lên dòng chữ vàng "Vô sản tất cả các nước đoàn kết lại !" ở bên phải và bên trái khán đài có hai tấm bảng ghi "Đảng Công nhân" và "Ủy ban Trung ương cách mạng". Phía trên hai tấm bảng là lá cờ đỏ.

Một khẩu hiệu to treo ở mặt trước khán đài : *Tước đoạt giai cấp tư sản về các mặt chính trị và kinh tế, xã hội hoá các tư liệu sản xuất !* Khẩu hiệu nêu rõ mục đích và yêu cầu của công nhân gia nhập Đảng Xã hội.

Đúng 10 giờ, Đại hội khai mạc. Đại diện Ban tổ chức chào mừng các đại biểu Pháp, Đức và nhiều nước châu Âu về dự để cùng nhau thành lập một tổ chức quốc tế mới của công nhân – Quốc tế thứ hai.